

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	7
1. Italië en haar behandeling van asielzoekers	11
2. Kijk op Dublinverordening door asielzoekers en hulporganisaties	16
3. Reactie van Italië	18
4. Conclusie	20
5. Vervolgonderzoek	22
Bibliografische verantwoording	23
Bijlagen RTV product	27

*Yowhannes bij de zee in Bari (Italië)
Tijdens opnames van de documentaire in maart 2010
Foto: Helena Hunink*

Voorwoord

In 2009 ontmoette ik in onze kerk de magere Yowhannes. Op een of andere manier vonden sinds ongeveer een jaar meerdere asielzoekers en vluchtelingen hun weg naar ons grote oude kerkgebouw in de binnenstad van Amersfoort. De meesten daarvan waren uitgenodigde vluchtelingen en genoten inmiddels van rust en vrijwaring van angst en gevaar, maar Yowhannes' verhaal zat nog middenin tumult.

Yowhannes is geboren in Eritrea, een land waar veel onrust heerst. Op zijn zestiende ging hij het leger in. Zijn kameraden stierven aan zijn zijde bij de gevechten en hij maakte vreselijke dingen mee. Hij vluchtte uit het leger en trok door Afrika naar Libië waar hij op de boot stapte. Alle mensen in de boot kwamen heelhuids op Lampedusa aan waar ze binnen enkele dagen asiel kregen. Vervolgens werden Yowhannes en de andere vluchtelingen met een busje op een treinstation afgezet. Het is mij niet helemaal duidelijk door wie, waarschijnlijk de Italiaanse politie. 'Die kant moet je op voor Rome, die voor Venetië', en zo wezen ze enkele richtingen aan. Op de vraag 'En nu?' werd niet geantwoord. De politieagenten haalden hun schouders op en reden weer weg.

Er was geen opvang, geen werk, geen eten. Anderhalf jaar lang heeft Yowhannes op straat gezwoven voordat hij naar Nederland kwam, waar ik hem ontmoette. Hij kwam regelmatig bij ons thuis en zijn verhalen raakten mij. Hoe kon je na al dat leed nog geen rust en veiligheid gegeven worden? Wat zijn de regels, die ons zo harteloos maken? Want na bijna twee jaar in Nederland gewoond te hebben moest hij terug naar Italië, volgens de Dublinverordening. In het kort betekent die verordening dat een vluchteling zijn asielverzoek in een land behandeld krijgt en dat is het eerste land waar hij Europa binnen komt. Dat lijkt een heel oneerlijke verdeling omdat dat in bijna alle gevallen van bootvluchtelingen Spanje, Italië of Griekenland is.

Yowhannes moest terug, terug naar het land waar asiel slechts een papiertje is en terug naar het zwerversbestaan. Dat raakte me. Daarom heb ik besloten mijn afstudeerdocumentaire (samen met Jesseke Krugier) en mijn onderzoek over dit onderwerp te maken. Jesseke en ik zijn met hem meegegaan toen hij uitgezet werd naar Italië. In Italië heeft hij ons wat van zijn zwerversbestaan van twee jaar terug laten zien. Die documentaire is in de zomer van 2010 afgerond en wordt (ingekort) bij Uitgesproken (EO) in augustus dit jaar op Nederland 2 uitgezonden. Met dit document sluit ik mijn afstudeerproject af.

Dit afstudeerproject bestaat uit de 24 minuten durende documentaire: 'Yowhannes een vluchteling in Italië', het onderzoek 'De grens bereikt' en de schriftelijke bijlage bij de documentaire die te vinden is in de bijlage van dit document.

De onderzoeksvraag van 'De grens bereikt' is: Welke problemen ervaart Italië (in het bijzonder op Lampedusa) bij het uitvoeren van de Dublinverordening? Daarmee wil ik onderzoeken waarom Yowhannes niet de hulp kreeg waar hij als vluchteling recht op heeft. Daarbij zal ik puntsgewijs ingaan op de vragen: Wat houdt de Dublinverordening in? Sinds wanneer is Italië aangesloten bij Dublinverordening? Hoe was de situatie in Italië voor de Dublinverordening en hoe erna? Tot slot

kijk ik naar de situatie van de afgelopen maanden. Ik sluit dit onderzoek af met een conclusie en aanbevelingen voor een vervolgonderzoek.

De focus op Lampedusa heb ik gekozen omdat dat vooral de toegangspoort is tot Italië en het meeste in het nieuws en rapporten aan bod komt. Daarbij kwam Yowhannes ook via Lampedusa Europa binnen. In het hoofdstuk 'Inleiding' zal ik verder ingaan op de opbouw van het onderzoek, gebruik van termen als asielzoekers en vluchtelingen en geef ik basisinformatie voor de beeldvorming. Bijvoorbeeld van Lampedusa en de Dublinverordening.

Graag wil ik hierbij de gelegenheid nemen om dank te uiten naar een paar personen die het mogelijk gemaakt hebben om dit onderzoek te schrijven en de documentaire te maken. Op de eerste plaats Yowhannes omdat hij ons zijn verhaal wilde vertellen voor de camera en daarmee een gezicht gegeven heeft aan de vele bootvluchtelingen in Europa. Jesseke, omdat ze met mij het avontuur is aangegaan om het verhaal van Yowhannes te verfilmen. Bij het maken van de documentaire hebben een paar personen Jesseke en mij geholpen en begeleid wie ik erg dankbaar ben: Bert van den Burg, Wout Heslinga en Douwe Schaaf. Verder ben ik Alice Kolman heel dankbaar voor haar begeleiding bij afstuderen en haar kritische blik op mijn plannen en mijn onderzoek. Ik ben haar ook bijzonder dankbaar voor haar steun en bemoedigende woorden. Tot slot wil ik graag mijn ouders, broers en zussen en vriend bedanken voor hun nooit aflatende steun en het zetje dat ze me steeds gaven om het beste uit mezelf te halen. Mijn dank is groot! Maar alle eer aan God, zonder Hem had dit alles geen begin noch einde.

Helena Hunink

*Helena, Yowhannes en Jesseke enkele
weken voor het vertrek naar Italië.
Maart 2010*

Inleiding

Om verwarring of onduidelijkheid te voorkomen staan in dit hoofdstuk enkele termen omschreven. Daarnaast wordt er basisinformatie gegeven over belangrijke onderwerpen in dit onderzoek zoals Lampedusa en de Dublinverordening.

Termen

In dit dossier worden verschillende termen gebruikt voor de personen die naar Europa komen van elders. Asielzoeker, vluchteling en economische vluchteling vallen in dit onderzoek allen onder de term immigranten. Een immigrant is een inkomend landverhuizer. Maar er zijn onderling grote verschillen. Een asielzoeker is iemand die asiel heeft aangevraagd, maar het nog niet gekregen heeft. Een vluchteling is iemand die asiel gekregen heeft omdat hij valt onder de definitie van het Vluchtelingenverdrag¹. Een economische vluchteling is niet gevlucht om politieke redenen, maar om een betere levensstandaard te vinden.

Lampedusa

Lampedusa is een Italiaans eiland in de Middellandse zee. Met 113 km van de kust van Tunesië vandaan ligt het dichterbij Afrika dan bij Europa (205 km. van de kust van Sicilië). Het heeft maar een oppervlakte van 25,5 vierkante meter en 6066 inwoners². Dat is net iets groter dan Delft.

Kaart met daarop de ligging van Lampedusa in de Middellandse zee (bron: Wikipedia).

¹ Een persoon die uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil inroepen, of die, indien hij geen nationaliteit bezit en verblijft buiten het land waar hij vroeger zijn gewone verblijfplaats had, daarheen niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil terugkeren. (Uit het Internationale Verdrag betreffende de Status van Vluchtelingen, Genève 1951).

² Onbekend 'Lampedusa e Linosa' http://nl.wikipedia.org/wiki/Lampedusa_e_Linosa (bezoekt: 3 mei 2011).

Dublinverordening

De Dublinverordening regelt welke staat in Europa verantwoordelijk is voor behandeling van een asielverzoek. Uitgangspunt van de verordening is dat een asielzoeker zijn asielaanvraag in één EU-land behandeld krijgt. Het land waar de asielzoeker Europa binnenkomt is verantwoordelijk voor de behandeling van de asielaanvraag. Wanneer deze in een ander land een asielverzoek aanvraagt, zal die teruggewezen worden naar dat eerste land.

Voor Yowhannes betekende dit dat hij terug moest naar Italië. Hij kwam in 2006 Europa binnen via Italië. Daar kreeg hij asiel, maar dat bleek slechts een papiertje te zijn. Omdat hij niet de nodige hulp kreeg, leefde hij op straat. Vanwege deze situatie kwam hij naar Nederland in 2008. Daar ging meteen een procedure van start om te kijken of Nederland verantwoordelijk was voor zijn opvang. Dit was niet het geval omdat hij via Italië Europa binnen kwam. Dat konden ze achterhalen met het Eurodac-systeem, het Europese vingerafdrukdatabase voor het identificeren van asielzoekers en illegale immigranten. Hij had zijn vingerafdruk in Italië moeten achterlaten toen hij net het land binnengekomen was. Daarom werd hij teruggevlogen naar Italië in 2010. Hij heeft één jaar en acht maanden in AZC's in Nederland gewoond.

Dat een asielverzoek in maar een land behandeld wordt, is om asielshoppen te voorkomen. Van asielshoppen is sprake wanneer een asielzoeker in verschillende landen asiel aanvraagt. Yowhannes kwam naar Nederland omdat hij graag hier een leven wilde opbouwen. Dat lukte hem niet in Italië maar leek wel in Nederland te lukken. Hij sprak redelijk Nederlands en had veel contacten. Als hij in Nederland asiel had gekregen, had hij hier een leven opgebouwd en hoefde hij niet te asielshoppen.

Een asielzoeker mag niet naar een ander land teruggestuurd worden wanneer het gevaar ontstaat van *indirect refoulement*, dat wil zeggen dat dat land de asielzoeker zou kunnen terugsturen naar het land dat hij was ontvlucht. Dat is in strijd met het refoulementverbod³ in het asielrecht. In deze gevallen kunnen asielzoekers zich wenden tot het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Want een asielzoeker mag niet uitgezet worden naar een land waar zijn of haar leven of vrijheid bedreigd wordt.

De Dublinverordening is per 1 september 2003 van kracht en vervangt de oudere Overeenkomst van Dublin⁴ uit 1990. Met 31⁵ landen is de overeenkomst gesloten. Sinds 1997 geldt de verordening ook in Italië.

Arabische Lente

Protesten en volksoptstanden in het Midden-Oosten en Noord-Afrika eind 2010, begin 2011. Aanleidingen zijn een heersende onvrede over het sociaaleconomische beleid van autoritaire regimes, gebrek aan vrijheid en toekomstperspectief. Landen waar de Arabische Lente onder meer woedt of gewoed heeft: Algerije, Egypte, Jemen, Jordanië, Tunesië, Marokko, Saudi-Arabië, Libië en Syrië.

³ Artikel 33 van het Vluchtelingenverdrag uit 1951 verbiedt verdragspartijen een vluchteling uit te zetten of terug te leiden naar de grenzen van een grondgebied waar zijn vrijheid bedreigd zou worden op grond van zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging. Artikel 3 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (EVRM) bevat een impliciet refoulementverbod aangezien het stelt dat niemand mag worden onderworpen aan folteringen of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen.

⁴ Ook wel Dublin I

⁵ Oostenrijk, België, Bulgarije, Cyprus, Tsjechië, Denemarken, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Hongarije, IJsland, Ierland, Italië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Spanje, Zweden, Zwitserland, Verenigd Koninkrijk. Bron: Rijksoverheid (2008).

Statistieken

Totaal aantal eerste asielaanvragen in Italië in de periode van 1997-2010⁶⁷⁸

Tabel 1

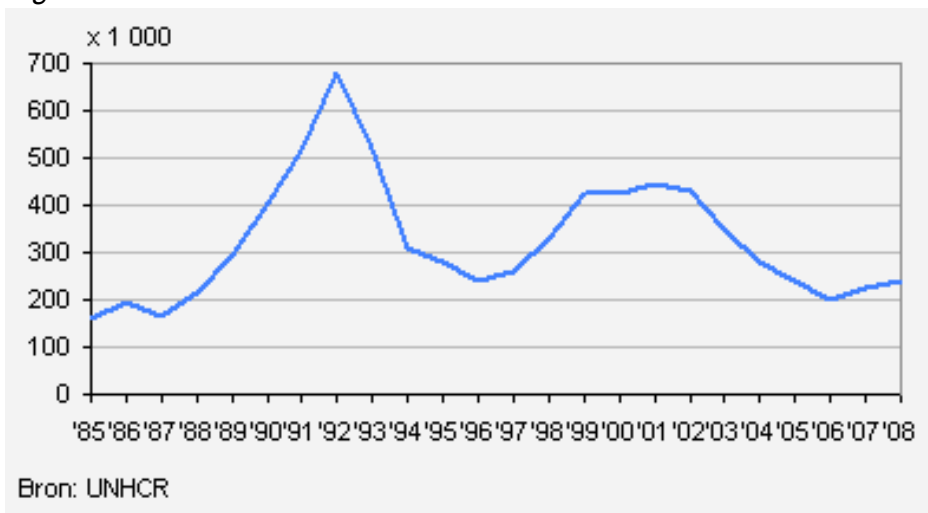
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
European Commission	1.875	13.192	24.801	18.360	16.474	-	-	-	-	-	-	-	-	-
EMN	1.874	13.194	24.809	18.361	17.403	16.131	13.982	9.850	9.377	10.348	14.053	-	-	-
UNHCR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10.350	14.050	30.320	17.600	8.190

De cijfers verschillen per bron. De bronnen geven niet de cijfers van alle jaren tussen 1997 en 2010, vandaar de lege plekken. Wanneer in dit onderzoek cijfers gebruikt worden, zijn dat de cijfers van het Hoog Commissariaat der Verenigde Naties voor Vluchtelingen (UNHCR) zoals in tabel 1 en van de European Migration Network (EMN) de cijfers van de jaren 1997-2005. De piek in 1999 is vanwege het Kosovo conflict. De daling in 2009 in vergelijking met 2008 met een contract tussen Libië en Italië over o.a. de repatriëring van immigranten, hierover in hoofdstuk 2 meer.

Trend in heel Europa

De trend van asielaanvragen in heel Europa is te zien is figuur 1.

Figuur 1⁹

In deze grafiek zie je dat de asielaanvraagstrends in Italië in grote lijnen overeenkomen met die van de Europese Unie. Het verschil zie je na de piek van 1999. In Italië dalen de aantal aanvragen terwijl die in de hele Europese Unie gelijk blijft en in 2001 zelfs iets stijgt.

Positie in top 15

In tabel 2 is te zien welke positie Italië heeft gehad in 2006-2010 in de top 15 van de landen die de meeste asielzoekers een asielstatus gegeven heeft.

⁶ European Commission (2001).

Aantal aanvragen is gebaseerd op gevallen, en niet personen. Er kan geen onderscheid worden gemaakt tussen de eerste en herhaalde verzoeken. De totalen die hier worden beschreven zijn het resultaat van de reacties op de vragenlijst voor het verslag.

⁷ European Migration Network (EMN) (2010).

⁸ UNHCR (2011): 'Asylum levels and trends in industrialized countries 2010'.

⁹ Bron: UNHCR

Tabel 2¹⁰

	2006	2007	2008	2009	2010
Verenigde Staten	1	1	1	1	1
Frankrijk	2	3	3	2	2
Duitsland	6	7	7	5	3
Zweden	4	2	6	6	4
Canada	5	4	2	3	5
Verenigd Koninkrijk	3	5	4	4	6
België	10	10	14	9	7
Zwitserland	11	11	9	13	8
Nederland	7	15	11	12	9
Oostenrijk	8	9	13	11	10
Griekenland	9	6	8	10	11
Noorwegen	13	17	10	8	12
Turkije	15	13	12	15	13
Italië	12	8	5	7	14
Australië	19	19	16	16	15

Recente statistieken

De UNHCR heeft eind mei dit jaar een persbericht uitgebracht over de immigranten die met de Arabische Lente in Italië zijn aangekomen. Sinds half januari 2011 zijn er 37.829 mensen aangekomen in Italië. Onder hen zijn 24.152 Tunesiërs en 13.677 van andere nationaliteiten, waaronder 1.924 Nigerezen, 1.194 Ghanezen, 1.161 Malinezen, 1.069 Ivorianen, 819799 Eritreërs en Somaliërs. 14.000 van hen zijn vertrokken vanuit Libië.

Sinds het begin van de Arabische Lente zijn er verschillende meldingen van gezonken boten. Gebaseerd op de berekeningen van overlevenden en familieleden zijn er meer dan 1.200 mensen vermist op zee.¹¹

Italië is niet het land dat de meeste asielzoekers ontvangt in Europa, dat is Frankrijk. Toch is de situatie in Italië interessant vanwege de manier waarop Italië asielzoekers ontvangt. Daarbij vond er in de afgelopen maanden een grote verandering plaats door de Arabische Lente. In de eerste drie maanden van dit jaar zijn er meer mensen aangekomen in Italië dan in heel 2008 er asielverzoeken zijn gedaan, ondanks de repatriëring van Italië en Libië. Het is lastig om deze statistieken te duiden omdat er nu nog niet bekend is hoeveel van deze immigranten die de afgelopen tijd in Italië zijn aangekomen, asiel hebben aangevraagd. De statistieken geven een beeld van de situatie, maar wat belangrijker is in dit onderzoek, is de manier waarop Italië de immigranten behandelt. Daar gaat het volgende hoofdstuk over.

¹⁰ UNHCR (2011): 'Asylum levels and trends in industrialized countries 2010'.

¹¹ UNHCR (2011), 'Update no 26, Humanitarian Situation in Libya and the Neighbouring Countries'

1. Italië en haar behandeling van asielzoekers

Sinds 1997 hoort ook Italië bij de Dublinverordening. Hoe was de situatie voor 1997 en wat zijn de ontwikkelingen tot nu toe?

Situatie immigratie in Italië voor Dublinverordening (tot 1997)

Door de geografische ligging van Italië was het land lange tijd een doorreisland voor een groot deel van de immigranten dat op weg was naar Europa vanuit Afrika, het Midden-Oosten en Azië. Tot 1990 was Italië, op een paar uitzonderingen na, alleen open voor Europese asielzoekers en een aantal vluchtelingen dat kwam via de UNHCR. Tijdens de jaren '90 begon het land niet-Europese asielzoekers te aanvaarden. De asielprocedure was ongeorganiseerd en de sociale omstandigheden waren slecht. Daarom trokken de meeste asielzoekers verder naar andere Europese landen en Italië bleef zo een doorreisland voor deze groep. Het aantal geregistreerde asielaanvragen was bescheiden, in de jaren 1992-1997 varieerde het tussen 680 en 2.590 per jaar.¹²

Situatie sinds de Dublinverordening (vanaf 1997)

De invoering van Dublin I had als gevolg dat de geregistreerde asielaanvragen in Italië drastisch verhoogde. Van 1.874 in 1997 tot 13.194 het volgende jaar. Omdat het aantal asielaanvragen zo toenam en vanwege de impact van het nieuwe Europese juridische kader, moesten de Italiaanse autoriteiten een nationaal asielstelsel in het leven roepen. In 2001 ging een nationaal programma van start met maatregelen voor de organisatie van de juridische procedure, het verstrekken van huisvesting, en het vergemakkelijken van de integratie van asielzoekers.

In 2005 ging het zogenaamde "Bossi-Fini" wet in werking, die introduceerde een algemene hervorming van de Italiaanse immigratie wetgeving. De Italiaanse asielprocedure was eerder gecentraliseerd in Rome, daar vonden alle gesprekken plaats. Maar vanwege de ontoereikende accommodatie voor asielzoekers, ontstond er een chaotische situatie voor de overheid en de mensen die asiel aanvroegen. Veel asielzoekers hadden geen vaste adressen en dat maakte contact maken moeilijk. Bijna de helft van de aanvragen in 2002-2005 bleef zonder een oordeel omdat de aanvragers niet konden worden getraceerd.

In 2005 verspreide de nieuwe hervorming de verantwoordelijkheid van de afhandeling van asielzaken over zeven (later tien) verschillende commissies wat de efficiëntie van het systeem en de toegang tot asielprocedure duidelijk verbeterde. Tijdens deze periode neemt het percentage van de aanvragen die leiden tot een verblijfsvergunning toe. In het begin van de jaren '00 kregen minder dan 25 procent van de asielzoekers een verblijfsvergunning. Rond 2008 was het

¹² Christina von Gunten, SFH/OSAR; Maria Pitz Jacobsen, Ida Jordal (2011).

percentage gestegen tot meer dan vijftig procent van mensen die status van vluchteling kreeg of beschermde status.¹³

Undercover

In 2005 gaat een journalist van het Italiaanse blad *L'espresso* undercover als asielzoeker in een opvangcentrum van Lampedusa. De voormalige minister van Binnenlandse Zaken, G. Pisanu, omschreef het opvangcentrum steeds als voorbeeldig. Maar de verslaggever meldt in zijn reportage allerlei wantoestanden. De bewakers van de Italiaanse paramilitaire politie slaan onderkoelde en verhongerde vluchtelingen, omdat die aanwijzingen in de Italiaanse taal niet begrijpen. De toiletruimtes zijn smerig, de matrassen zitten vol vlooien.¹⁴

Dat die situatie niet verbeterd is, blijkt uit een rapport van Amnesty International die in maart dit jaar verscheen. Daarover meer onder het kopje 'Huidige situatie'.

Integratie

Wanneer een asielzoeker asiel krijgt moet die het asielzoekerscentrum verlaten, als die daar al in heeft gezeten. Voor Yowhannes was asiel slechts een papiertje, zoals ik in de inleiding schreef. Hij kreeg geen huisvesting, geen subsidie of werk aangeboden en is op straat gaan zwerven. Dat is ook het meest opvallende kenmerk van het Italiaanse asielsysteem: geen ondersteuning in huisvesting of integratie voor wie een verblijfsvergunning heeft. Zo zijn er duizenden vluchtelingen, waaronder vele kwetsbaren, zonder middelen om voor zichzelf te zorgen. Het gebrek aan opvang en integratiemogelijkheden zijn de belangrijkste reden waarom een toenemend aantal asielzoekers en vluchtelingen er voor kiest om Italië te verlaten voor andere Europese landen.

Hoewel de kloof tussen de behoeften van vluchtelingen en capaciteiten van de diensten erkend is, is de wil en het vermogen om te handelen sterk beïnvloed door politieke belangen en budgettaire prioriteiten. Een ander groot probleem komt door de verdeling van de verantwoordelijkheid voor de vluchtelingen in Italië. De initiatieven voor integratie projecten zijn voor een groot deel overgelaten aan lokale autoriteiten die aanzienlijk verschillen in financiële middelen en politieke prioriteiten.

Italië stuurt hulp van Lampedusa

In november 2008 wil het Ministerie van Binnenlandse Zaken van Italië het samenwerkingscontract met Artsen Zonder Grenzen niet verlengen. AzG voelt zich gedwongen haar hulp voor immigranten op Lampedusa te stoppen. Hierdoor blijven duizenden immigranten, volgens de organisatie, verstoken van medische hulp. De regering geeft geen officiële reden voor haar actie. Gezondheidsinstanties van de Italiaanse overheid verlenen volgens AzG geen enkele bijstand aan immigranten. De relatie tussen AzG en de regering Berlusconi was wrevelig. In 2004 moest de organisatie haar werk een paar maanden opschorten, nadat zij een zeer kritisch rapport had geschreven over de omstandigheden in de detentiecentra op Lampedusa. Artsen zonder Grenzen was volgens de toenmalige regering niet objectief geweest. Die beschuldiging zou ook in 2008 een rol gespeeld hebben.¹⁵

Friendship Treaty

In 2009 hebben 17.600 personen een asielaanvraag ingediend in Italië, vergeleken met 30.320 in 2008.¹⁶ Volgens de UNHCR komt de grote daling door een overeenkomst tussen Italië en Libië.¹⁷ In augustus 2008 hebben de Italiaanse premier Berlusconi en de Libische leider Gadaffi een overeenkomst ondertekend waar onder andere in staat dat Italië in een periode van 25 jaar 136 miljoen euro per jaar in Libië investeert als vergoeding voor haar 30-jarige bezitting van het land,

¹³ The Norwegian Organization for Asylum Seekers (NOAS) (2011).

¹⁴ ANP (2005).

¹⁵ Arends, Eric (2008).

¹⁶ UNHCR (2011): 'Asylum levels and trends in industrialized countries 2010'.

¹⁷ Onbekend (2011), 'US Department of State: Country Report on Human Rights Practices 2010'.

die eindigde in 1943¹⁸. In ruil daarvoor wil Italië dat Libië zorgt dat er minder immigranten aankomen bij de Italiaanse kusten. Italië betaalde 275 miljoen pond (ruim 300 miljoen euro) aan apparatuur voor elektronisch toezicht aan de Libische kust.¹⁹

De daling van immigranten in Italië willen Italië en Libië bereiken door boten met immigranten te onderscheppen in internationale wateren en ze terug te sturen naar Libië, voordat ze land bereiken (repatriëren, ook wel de 'push-back' aanpak). Er wordt geen onderscheid gemaakt in nationaliteit. De overeenkomst, genaamd 'Friendship Treaty', wordt fel bekritiseerd door hulporganisaties. Amnesty International bekritiseerde Italië voor het 'uitzetten van immigranten naar hun land die niet instaan voor de eerbiediging van hun rechten', het falen in het screenen van buitenlanders, het identificeren van vluchtelingen, minderjarige zonder begeleiding en slachtoffers van mensenhandel op te sporen.²⁰

Overtreding Europese wetgeving

Er wordt niet nagegaan of de bootvluchtelingen in aanmerking komen voor het indienen van een asielaanvraag. Daarmee wordt de Conventie van Geneve, over vluchtelingenrechten, geschonden. Libië heeft niet de internationale mensenrechtenverdragen geratificeerd en heeft geen nationale asielwet noch een systeem om vluchtelingen te beschermen. Volgens Amnesty International zijn asielzoekers en economische immigranten in Libië 'systematisch' het doelwit van marteling en ander fysiek geweld. Ook stuurt Libië asielzoekers terug naar herkomstlanden als Eritrea en Somalië, waar vervolging dreigt. Dit is in strijd met het Vluchtelingenverdrag.²¹ Daarmee overtreedt Italië het refoulementverbod²² uit het asielrecht.

Vuile deal

Reactie van Bill Frelich, vluchtelingenbeleid directeur van Human Right Watch: "Premier Silvio Berlusconi en Mu'Ammar Al-Gaddafi bouwen hun vriendschapsovereenkomst ten koste van mensen uit andere landen, beiden beschouwen hen als misbaar. Het ziet er niet uit als een vriendschap, maar meer als een vuile deal die Italië in staat stelt om immigranten en asielzoekers te dumpen in Libië en zich te onttrekken van haar verplichtingen."²³

Niet voor het eerst

Italië stuurde al eerder vluchtelingen terug naar het land van vertrek. In 1998 heeft Italië akkoord gesloten over de repatriëring van illegale immigranten met Tunesië.²⁴ Ook in 2000 en 2007 heeft Italië dergelijke contracten ondertekend met Libië, met als doel een samenwerking in de strijd tegen de georganiseerde misdaad en tegen terrorisme, tegen de handel in verdovende middelen en tegen uitbuiting van illegale migratie. Hulporganisaties hebben daar kritiek op geleverd. Amnesty International sprak van een 'grove schending van de Italiaanse normen en van internationale conventies aangaande asielrecht,'²⁵ maar daar is geen gehoor aan gegeven.

Ook Europa

Italië is niet de enige die medewerking zoekt met Libië om de stroom van immigranten onder controle te houden aan de Europese kusten. Onderhandelingen tussen Libië en de EU over een

¹⁸ Onbekend (2008), Italië investeert miljarden in Libië, Volkskrant.

¹⁹ Onbekend (2008), Italy: Libya pay-off for 'colonial mistakes', the Guardian.

²⁰ Onbekend (2011), 'US Department of State: Country Report on Human Rights Practices 2010'.

²¹ Onbekend (2010), Amnesty: EU betaalt marteling door Libië, NRC Handelsblad.

²² Zie voetnoot 1 op p. 7.

²³ Human Right Watch (2009).

²⁴ Onbekend (1998), Akkoord Italië met Tunesië over immigratiegolf, NRC Handelsblad.

²⁵ Onbekend (2004), Italië stuurt honderden illegalen terug naar Libië, NRC Handelsblad.

kaderovereenkomst zijn in november 2008 gestart met betrekking tot de controle op migratie, en andere kwesties, zoals de potentiële overnameovereenkomst voor mensen uit derdewereldlanden die via Libië doorreizen naar Europa. Leden van de EU moeten niet voorbijgaan aan de mensenrechten in Libië vanwege hun wens om aankomsten te verlagen van Afrika naar Europa, vindt Amnesty International.²⁶

Huidige situatie

De Arabische Lente heeft een grote stroom van vluchtelingen in gang gezet die nu onder andere over Italië heen spoelt. Sinds half januari 2011 zijn er 37.829 mensen aangekomen.

Amnesty International bezocht Lampedusa met een delegatie van 29 maart tot 2 april 2011 en bracht een verslag daarvan uit. De situatie voor asielzoekers en vluchtelingen in Italië lijkt nog steeds ver onder de maat. Italië heeft de afgelopen tijd de aantallen immigranten op Lampedusa op laten lopen totdat de situatie onhandelbaar werd. Lampedusa is afhankelijk van het vasteland voor provisie en bijna alle basisbehoeftes en diensten, ze is niet uitgerust voor zulke aantallen.

Op straat toiletteren

Italië reageerde te laat. De crisis op het eiland had voorkomen kunnen worden als Italië op tijd mensen doorgestuurd had naar Sicilië of het vasteland. Toen de delegatie daar was, begon Italië met overplaatsen. Maar op 29 maart dit jaar waren er nog 6.000 mensen gestrand op het eiland in vreselijke omstandigheden met risico's voor hun geestelijke en lichamelijke gezondheid. Ondanks de duidelijke nood heeft de Italiaanse overheid niet gezorgd voor tenten of andere vormen van tijdelijke opvang voor wie geen plaats was in de te kleine opvangcentra. De meerderheid van mensen die nieuw aangekomen was, had geen toegang tot toiletten of wasfaciliteiten, waardoor ze gedwongen werden op straat te toiletteren. Amnesty erkent dat Italië werd overvallen, maar waarom zijn ze niet eerder begonnen met overplaatsen? En waarom plaatsten ze niet tijdelijke tenten, toiletten en andere noodfaciliteiten?

Er waren niet genoeg mensen op het eiland om de immigranten van informatie te voorzien over de asielprocedure. De meesten wisten niet wat hun te wachten stond en na alles wat ze al meegemaakt hebben veroorzaakte dat angst en mentale stress. Daarbij werd er maar heel kort medisch naar de immigranten gekeken.

Overbevolkt opvangcentrum

Het opvangcentrum Contrada Imbracola op Lampedusa heeft plek voor 800 mensen, op 29 maart dit jaar waren er 1.980 mensen. De delegatie mocht eerst het centrum niet in. Toen ze er in mochten bleek dat net de dag ervoor alle mensen naar het vasteland gebracht waren. Ondanks de schoonmaak die bezig was tijdens hun bezoek was er een overweldigende rioollucht in het centrum. Het was er onhygiënisch en veel mensen gaven dan ook de voorkeur om op straat te slapen. Als mensen getransporteerd worden naar een ander centrum of naar het vasteland, gebeurt dat vaak onverwachts. Soms op de dag dat de asielzoeker een afspraak heeft met zijn of haar advocaat of zelfs op de dag van de uitslag van hun rechtszaak. Er was slechte of geen telecomservice voor telefonie en internet waardoor de asielzoekers niet goed hun advocaat of familie kunnen bereiken die bijvoorbeeld al in Europa is.

Uitdelen van visa's

Op 7 april 2011 heeft Italië duizenden immigranten een visum gegeven waarmee ze een half jaar lang door alle landen van het Schengengebied²⁷ kunnen reizen. De Italiaanse minister van Buitenlandse Zaken Maroni zegt dat het gaat om een humanitair visum, dat alleen wordt verstrekt aan immigranten die voor 7 april in Italië zijn aangekomen. Italië voelt zich in de steek gelaten door de andere Europese landen bij de opvang van de vluchtelingen. "Het is jullie probleem, jullie lossen het zelf maar op. Wij willen er niets mee te maken hebben." Dat is volgens minister Maroni

²⁶ Amnesty International (2010), 'Libya of tomorrow, what hope for human rights?'.

²⁷ Het Schengengebied bestaat uit landen waartussen er vrij verkeer van personen is omdat er geen grenscontroles zijn. Het Schengenverdrag is onderdeel van regelgeving van de Europese Unie, maar ook niet-EU-lidstaten kunnen zich aansluiten bij het verdrag.

al jarenlang de reactie van de Europese Commissie op elk voorstel van Italië om het vluchtelingenprobleem op te lossen. “We doen het vanuit het solidariteitsbeginsel op Europees niveau. De lasten moeten worden gedeeld”, zei hij over het visum. Volgens de Italiaanse regering zouden de meeste immigranten zich willen voegen bij vrienden of familie in Frankrijk en andere Europese landen. Bij het uitdelen van de visa’s werd geen onderscheid gemaakt tussen vluchtelingen en economische vluchtelingen.

Hulp voor Italië van Europa

Italië kan hulp krijgen, maar dan moeten het land opening van zaken geven en dat willen Italië niet. “Ze hebben een bilateraal akkoord gesloten met Libië, maar niemand weet wat daar in staat.” zegt minister Buitenweg, Europarlementariër voor GroenLinks, tijdens een bezoek in 2005 aan Lampedusa met een delegatie. “Als je weet dat van hieruit in twee weken elf charters naar Libië zijn gegaan, dan beseft je dat er iets niet klopt. De UNHCR wordt geweerd, maar functionarissen uit Tripoli werden hier wel toegelaten. Dat is bedenkelijk.”²⁸

Oproep verantwoordelijkheid door Artsen Zonder Grenzen

Artsen zonder Grenzen stuurde een open brief over burgers die uit Libië naar Europa vluchten van AzG naar de staatshoofden of regeringen van de EU, naar voorzitters van Europese instituten en naar de UNHCR, de Hoge Commissaris voor mensenrechten van de VN en de IOM. Daarin roept ze op dat ieder z’n verantwoordelijkheid moet nemen. “De Europese Unie en haar lidstaten moeten de rechten van alle burgers die voor het conflict in Libië vluchten respecteren, door hen te garanderen dat zij niet teruggestuurd worden (non-refoulement) uit Europese wateren en grondgebied. Daarnaast moeten zij garanderen dat de vluchtelingen correct worden opgevangen in Europa en toegang krijgen tot de asielprocedures wanneer zij hierom vragen. Deze rechten worden op dit moment niet gerespecteerd. Duizenden mensen, oorlogsslachtoffers, betalen de prijs van het inconsistente beleid van de Europese staten. Honderden mannen, vrouwen en kinderen die de Europese Unie probeerden te bereiken, verdronken in zee toen hun boot zonk. Velen werden verdreven door de Libische overheid, die dit beschouwt als een uitgelezen kans om verdeeldheid te zaaien. Duizenden anderen zijn in de voorbije weken aangekomen op de Italiaanse kusten. Onze teams op Lampedusa stelden vast dat de opvang ontoereikend was en niet in verhouding stond tot hun noden. De lidstaten van de EU, in het bijzonder zij die direct betrokken zijn bij het conflict, moeten hun woorden over de bescherming van Libische burgers nu in daden omzetten. Hun recht op non-refoulement, fatsoenlijke opvang en toegang tot asielprocedures voor wie daarom verzoekt, moeten worden gerespecteerd. De Europese Unie en al haar lidstaten zijn verantwoordelijk voor het lot van deze oorlogsslachtoffers en voor de garantie dat hun rechten gerespecteerd worden. Deze verantwoordelijkheid moet bovenaan de Europese prioriteitenlijst staan.”²⁹

²⁸ Dirks, Bart (2005).

²⁹ Karunakara, dr. U (2011).

2. Kijk op Dublinverordening door asielzoekers en hulporganisaties

Hoe kijken hulporganisaties tegen de Dublinverordening aan en hoe asielzoekers die via Italië Europa bereiken?

Hulporganisaties

Amnesty International, VluchtelingenWerk Nederland en UNHCR hebben alle drie een duidelijke statement over de Dublinverordening. VluchtelingenWerk Nederland geeft twee zwakke en overkomelijke punten aan van de verordening:

1. Onvoldoende garantie op respect voor mensenrechten
2. Verdeling over de landen niet eerlijk

Amnesty International schrijft op haar website:

“Critici wijzen erop dat de nationale procedures en beoordelingen sterk verschillen (een gebrek aan harmonisering) en dat de asielzoekers daarom per land zeer ongelijke kansen hebben. Dit ondanks het feit dat de EU in 2004 een richtlijn uitvaardigde met minimumnormen voor de erkenning van asielzoekers. Sinds 1998 wordt in Nederland en België aan Dublin-claimanten (asielzoekers die Nederland of België naar een ander land van de EU wil terugsturen) geen opvang meer verleend. Gezinnen worden nog vaak gescheiden doordat ze in verschillende EU-landen asiel hebben gekregen.”

UNHCR zegt in haar rapport ‘UNHCR and the European Union’ van september 2010 het volgende over Dublinverordening:

“According to the Dublin II Regulation, the applications of asylum-seekers must be processed, with some exceptions, in the Member State where they first entered the European Union. This system of allocating responsibility is based on the assumption that all countries have the same capacity to cope with the applications and that the outcome of asylum procedures is more or less equal across the EU. This is far from the case.”

Stilletjes door Italië reizen

De asielzoekers die weten hoe de situatie van asielzoekers is in Italië en weten hoe de Dublinverordening werkt, proberen niet ontdekt te worden door de politie aan de grens, wanneer ze asiel willen aanvragen in een ander land. Mensen die betrapt worden zullen vaak wel een aanvraag indienen omdat ze bang zijn uitgezet te worden. Voor degenen die ervoor kiezen om Italië te verlaten zijn de belangrijkste bestemmingen Zwitserland, Noorwegen, Zweden, Nederland en de grotere Europese landen zoals Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk.

De keuze van het land wordt beïnvloed door een aantal factoren zoals de aanwezigheid van vrienden, familie, of een groot aantal immigranten van een nationaliteit in een bepaald land,

kansen op werk, en een land met de reputatie van vrijgevigheid bij de verlening van vergunningen. De keuze kan ook beperkt worden door de financiële middelen van de asielzoekers.

Doorvluchten

Volgens de statistieken van Eurostat zijn in 2008 4.666 terugkeer verzoeken van andere landen aan Italië. In 2009 was het aantal 8.031. Deze toename in Dublinverzoeken kunnen worden toegeschreven aan de toename van het aantal asielverzoeken in Italië in 2007 en 2008, maar ook aan het feit dat Zwitserland de Dublinovereenkomst is aangegaan in 2009. Dat was namelijk het land met de meeste terugkeer verzoeken (2266 in totaal). Het aantal daadwerkelijk overgedragen personen bleef echter aanzienlijk lager dan de verzoeken. Terugaanvragen zijn verdeeld in gevallen waarin asielzoekers asiel aangevraagd hebben in Italië voordat ze Italië verlieten (terugneem verzoeken) en gevallen van asielzoekers die geen aanvraag hebben gedaan (overname verzoeken). In 2008 werden er 2169 terugname verzoeken naar Italië geregistreerd in Eurostat, terwijl in 2009 het aantal 5439 was. Dit lijkt een toenemend percentage aan te wijzen van asielzoekers die Italië verlaten nadat ze asiel hebben aangevraagd.³⁰

Yowhannes werd meteen opgepakt toen hij op Lampedusa aankwam en kreeg vrijwel direct een tijdelijke verblijfsvergunning. Maar toen hij geen opvang kreeg en geen middelen om een leven op te bouwen en daardoor op straat ging leven, besloot hij in Nederland zijn geluk te zoeken. Hij heeft al zijn papieren bij familie in Italië achtergelaten en al het bewijs dat hij eerder in Italië is geweest. Maar via Eurodac, het vingerafdruksysteem van Europa kwam de IND erachter dat hij eerder in Italië was geweest en daar asiel gekregen had en werd hij teruggestuurd.

Italië is een voorbeeld van het feit dat de Dublinverordening niet garant staat voor gelijke kansen van asielzoekers. Vluchtelingen die aan de kust van Afrika in de boot stappen worden in hun keus beperkt door de afstand en risico van de reis. Ze kiezen voor de Europese landen die het best te bereiken zijn. Zo komt het dat de meeste vluchtelingen die op eigen initiatief komen (niet genodigde vluchtelingen), aankomen in Spanje, Griekenland, Italië en Malta. Dat maakt de verdeling van asielzoekers over Europa oneerlijk. Daarbij is het asielsysteem in deze landen anders dan bijvoorbeeld in Nederland, daarom hebben vluchtelingen niet gelijke kansen.

Verspreiding van asielzoekers door een centraal orgaan zou ophoping in Italië (en in andere landen die aan de zuidkust van Europa liggen) kunnen voorkomen, wanneer dat centrale orgaan meer asielzoekers in landen plaatst die daarvoor de capaciteiten hebben en minder naar landen die dat niet hebben.

³⁰ The Norwegian Organization for Asylum Seekers (NOAS) (2011).

3. Reactie van Italië

The Committee for the Prevention of Torture (CPT) is het anti-martelings comité van de Raad van Europa. In juli 2009 schreef ze een rapport aan de Italiaanse overheid naar aanleiding van een bezoek aan Italië. Het is een zeer kritisch rapport, voornamelijk gericht op het repatriëren van personen terug naar Libië waar ze het risico lopen om mishandeld te worden. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Italië heeft gereageerd op het rapport. Het is een beetje een wellenietes-discussie op sommige punten. Wat CPT zegt, is al beschreven in hoofdstuk 2, maar Italië doet een paar interessante uitspraken ter verklaring van haar aanpak.

CPT opent het rapport met commentaar op beperkte openheid van zaken van Italië en beperkte medewerking die de delegatie verleend wordt.

CPT zegt dat Italië zich moet houden aan het refoulementverbod, ook als ze buiten Europese wateren en land opereert. Iedereen die in contact komt met Italiaanse autoriteiten moet de kans hebben om internationale bescherming te krijgen.

Libië kan niet gezien worden als een veilige plaats. Het is geen veilig land in termen van mensenrechten en vluchtelingenwetten. Personen die teruggestuurd worden naar Libië lopen gevaar op slechte behandeling. De delegatie van CPT heeft geconstateerd dat de Italiaanse autoriteiten bewust kwetsbare mensen en misschien ook mensen die bewijs hadden dat ze vluchteling waren, teruggestuurd heeft naar Libië.

Het CPT dringt er daarom bij de Italiaanse autoriteiten op aan om het onderscheppen van migranten op zee te herzien, zodat de migranten de nodige humanitaire en medische zorg krijgen die ze nodig hebben en dat ze effectieve toegang hebben tot asielprocedures. En dat het principe van non-refoulement gegarandeerd wordt.

Italië

Italië reageert dat ze haar best gedaan heeft om samenwerking te verlenen, al ligt de missie van het CPT niet in de aard van een rechtelijk onderzoek. Nodige informatie is gegeven door Italië. Maar de bevelhebbers van de marine, de kustwacht en de artsen voeren hun taken aan boord aan onder mandaat. Om reden van veiligheid kan Italië geen namen geven van de betrokken personen. Ook logboeken en andere documenten kunnen niet vrijgegeven worden omdat ze vertrouwelijke informatie bevatten.

In de gevallen die CPT aanhaalt in haar rapport, heeft geen enkele migrant asiel aangevraagd. Daarbij zijn de gevallen die aangehaald worden voornamelijk reddingsoperaties op internationale zee die niet vallen onder de Schengen Border Code. Dus is Italië niet verplicht om verder te gaan met een minimale check. En benadrukt moet worden dat de personen die betrokken zijn bij zoek- en reddingsacties niet in een positie zijn om met asiel om te gaan. Daarbij zijn de Italiaanse autoriteiten van mening dat, volgens internationale en EU normen, ze niet verplicht zijn om tijdens zoek- en reddingsoperaties informatie te geven over de mogelijkheid om asiel aan te vragen. Zulke informatie moet pas gegeven worden zodra de migrant aangeeft dat hij asiel wil aanvragen.

Daarbij stelt Italië dat er geen richtlijn is waardoor buitenlanders van bepaalde landen de onvoorwaardelijke recht moeten genieten van bescherming.

In het algemeen worden de terugstuuroperaties uitgevoerd om mensenhandel en georganiseerde criminaliteit te bestrijden. Asiel en andere vormen van bescherming worden altijd gegeven aan hen die de wettelijke benodigdheden hebben.

Libië is niet toegetreden tot het Verdrag van Genève van 1951, maar heeft wel het Verdrag van de Afrikaanse Unie van 1969 betreffend vluchtelingen geratificeerd. Dit verdrag is aanvullend op het Verdrag van Genève en verplicht Libië niet alleen om bescherming te bieden aan vervolgd en maar ook voor al die afkomstig zijn uit risico gebieden. UNHCR zal in Tripoli komen. Tot deze samenwerking is Libië verplicht omdat ze toegetreden is tot de VN en ook vanwege het verdrag van de Afrikaanse Unie van 1969.

4. Conclusie

Italië lijkt meer karakteristieken te hebben van het continent waar de immigranten vandaan vluchten dan dat ze Europees lijkt. Die reputatie lijkt ze niet erg te vinden, want daarmee geeft ze de boodschap af: 'Kom maar niet hierheen.' Maar Italië mag vluchtelingen niet weghouden, zij hebben recht op een eerlijke asielprocedure in Europa.

Een grote karakteristieke overeenkomst is corruptie. Italië geeft geen openheid van zaken, asielzoekerscentra zijn leeggehaald net voor het bezoek van een delegatie (zoals bijvoorbeeld bij Amnesty International dit jaar en een delegatie Nederlandse politici in 2005). Daarbij stuurt Italië zonder een redelijke verklaring Artsen zonder Grenzen van het eiland. Ook heeft ze dubieuze contracten met Libië die niet in te zien zijn voor andere Europese landen. Daarbovenop schendt ze regels en wetten die gelden ter bescherming van asielzoekers en vluchtelingen. Opvangcentra zijn slecht en als vluchtelingen asiel verkregen hebben, krijgen ze niet voldoende de middelen om een leven op te bouwen in Italië.

Afschuiven verantwoordelijkheid

De reactie van Italië op de beschuldigingen zoals opgeschreven in het rapport van CPT (zie hoofdstuk 4) valt tegen. De beschuldigingen liegen er niet om, maar Italië lijkt niet onder de indruk en lijkt haar verantwoordelijkheid uit de weg te gaan. In de reactie van Italië is ook niet terug te zien dat ze het belang van de asielzoeker en de vluchteling hoog acht.

Ze stelt dat Libië zich aan wetten en verdragen moet houden ter bescherming van asielzoekers en vluchtelingen omdat het land het Verdrag van de Afrikaanse Unie van 1969 betreffend vluchtelingen heeft geratificeerd. Maar Italië zegt niets over of Libië dat daadwerkelijk doet of niet. Terwijl het CPT duidelijk stelt dat er geen vluchtelingen teruggestuurd mogen worden naar Libië omdat Libië zich duidelijk niet aan dergelijke verdragen houdt. Italië stelt slechts dat Libië dat verdrag geratificeerd heeft en lijkt er niet om te geven of Libië zich daar dan aan houdt of niet.

Andere lidstaten van Europa zeggen dat ze voldoende hulp aanbieden aan Italië. Gerd Leers, minister van Immigratie en Asiel, zei dat Italië voldoende steun van de Europese lidstaten krijgt. Als reactie op het nieuws over het uitdelen van visa's. Volgens Europarlementariër Buitenweg van GroenLinks staat daar openheid van zaken tegenover en is Italië niet bereid die te geven.³¹ Toch kun je het uitdelen van visa's als noodkreet opvatten, gezien dat er in minder dan drie maanden meer dan 37.000 in Italië zijn aangespoeld. Deze komen voornamelijk aan op het kleine eiland Lampedusa.

Geen onderscheid

Het is onduidelijk of Italië inderdaad de steun van Europese lidstaten krijgt die ze nodig heeft. Al staat ze niet hoog in de top 15 van landen die de meeste asielzoekers een asielstatus geeft, begin dit jaar heeft ze meer immigranten ontvangen dan in heel 2008. Maar onder deze immigranten zijn veel economische vluchtelingen. De afgelopen tijd zijn er veel Tunesiërs binnengekomen die zonder asiel aan te vragen willen doorreizen voor werk naar voornamelijk Frankrijk. En juist die

³¹ Onbekend (2011), Italië geeft bootvluchtelingen visum, [NOS](#).

economische vluchtelingen maken het nu zo lastig om de vluchtelingen eruit te pikken. De vluchtelingen kunnen verloren raken in de grote stroom die nu binnenkomt en gekomen is op Lampedusa. Italië blijkt zonder onderscheid te maken, mensen linea recta terug te sturen.

De situatie voor asielzoekers en vluchtelingen in Italië zal moeten veranderen en dit is de verantwoordelijkheid van zowel heel Europa als Italië. Europa zou Italië onder druk kunnen zetten om haar asielbeleid te hervormen. Maar het probleem zit ook in de Dublinverordening.

Eerlijke verdeling

De Dublinverordening is ontoereikend voor de zorg voor vluchtelingen. Ze lijkt eerder een regel die het makkelijk maakt voor Europese lidstaten dan dat ze het uitgangspunt heeft een veilige plek te bieden voor vluchtelingen. Asielshoppen, een belangrijk punt in de Dublinverordening, moet voorkomen worden omdat dat onnodig extra kosten meebrengt en tijd rooft. Het is goed als een asielverzoek door maar een land behandeld wordt. Maar dan moet er gegarandeerd worden dat een asielzoeker in elk land gelijke kansen heeft om asiel te ontvangen én de nodige zorg ontvangt die hij of zij nodig heeft. Dit is nu niet het geval. Het zou beter zijn dat er een Europees centraal orgaan komt dat asielzoekers eerlijk en goed verdeeld over heel Europa (en eventueel Amerika, Canada, Australië en andere landen).

Er moet een hervorming komen van de asielprocedure in Italië. Italië zal asielzoekers beter moeten ontvangen en de 'Friendship Treaty' met Libië moeten beëindigen. En om die hervorming te kunnen bereiken en voor het welzijn van vluchtelingen en asielzoekers zouden andere Europese lidstaten vluchtelingen en asielzoekers voor onbepaalde tijd niet terug moeten sturen naar Italië vanwege de Dublinverordening. Zoals er nu ook geen asielzoekers teruggestuurd worden naar Griekenland³².

³² Het IND (2011).

5. Vervolgonderzoek

Tijdens mijn onderzoek zijn er een paar vragen gerezen die ik helaas niet zelf kon beantwoorden maar volgens mij heel interessant zijn voor een vervolgonderzoek.

In hoeverre hebben politieke verkiezingen invloed op asielbeleid? Het viel me tijdens mijn onderzoek op hoe vaak tijdens het behandelen van het onderwerp asielzoekers verkiezingen er bij gehaald werden. De enige president die zich nergens van aan lijkt te trekken is Berlusconi. Is het slechts speculeren van journalisten dat politici hun besluiten laten beïnvloeden door komende verkiezingen of is het werkelijk zo?

Waarom wordt er zo fel gereageerd tegen economische vluchtelingen, mensen die naar Europa komen voor werk? Is niet iedereen vrij om geluk en welvaart op te zoeken? Is het niet terecht omdat onze voorvaders Afrika uitgebuit hebben? Wij zijn rijk geworden over hun hoofden heen, is het dan niet rechtvaardig als zij hier komen voor een beter leven? Afgeleide vraag daarvan is: leeft dat onder Afrikanen? Willen ze vergelding?

In hoeverre speelt het nieuwe liberalisme en bijhorende individualisme en nationalisme een rol in het opvangen van asielzoekers in Europa? In mijn opinie zijn hulporganisaties heel gedreven voor zorg en opvang van vluchtelingen maar wordt er in de politiek meer gehoor gegeven aan burgers die willen dat de zorg voor eigen landgenoten voorrang krijgt.

Is opvang in regio een beter alternatief voor de Dublinverordening?

Bibliografische verantwoording

Audiovisuele bronnen:

Brandpunt, 21 november 2010, 'Europa's laatste lek'.

Nieuwsuur, 10 november 2010, 'Griekenland, toegangspoort van de EU'.

Nieuwsuur, 14 mei 2011, 'Nederlands-Tunesisch liefdesdrama'.

Nieuwsuur, 16 mei 2011, 'Lampedusa opnieuw overspoeld'.

Nieuwsuur, 18 april 2011, 'Waar is de Europese solidariteit'.

Nieuwsuur, 26 april 2011, 'Frankrijk en Italië willen Schengen aanpassen'.

NOS journaal, 25 oktober 2010, 'EU-grenswachten helpen Griekenland'.

Boeken

Elzinga, D.J. e.a. (red.) Handboek van het Nederlandse staatsrecht (2006) (Deventer: Kluwer).

Onbekend, Op weg naar een vluchtelingenbeleid in de 21e eeuw (Uitgave: VluchtelingenWerk, Stolkwijk, Amsterdam).

Ryngaert, C en Wouters, J (red.) Een wereld van verschil? (2005) (Leuven: Acco).

Spijkerboer, T.P., Vermeulen, B.P., Vluchtelingenrecht (Nijmegen: Ars Aequi Libri 2005).

Documenten van hulporganisaties

Amnesty International (2010), 'Libya of tomorrow, what hope for human rights?' (Amnesty International Publications: 2010).

Amnesty International (2011), 'Annual Report 2011, Italy' <http://www.amnesty.org/en/region/italy/report-2011> (bezoekt op: 4 mei 2011).

Amnesty International (2011), 'Italy violated torture ban during Tunisia deportation', <http://www.amnesty.org/en/news-and-updates/italy-violated-torture-ban-during-tunisia-deportation-2011-04-05> (bezoekt op: 11 mei 2011).

Amnesty International (2011), 'Italy: Amnesty International findings and recommendations to the Italian authorities following the research visit to Lampedusa and Mineo' (21 april 2011).

Amnesty International, 'Verdrag van Dublin' http://www.amnesty.nl/encyclopedie_lemma/1073 (3 mei 2011).

Artsen Zonder Grenzen (2011), 'AZG gedwongen om Lampedusa te verlaten', <http://www.msf-azg.be/nl/main-menu/actueel/nieuws/nieuws-detail/table/1148.html> (2 juni 2011).

Artsen Zonder Grenzen (2011), 'Open brief over burgers die uit Libië naar Europa vluchten', <http://www.artsenzondergrenzen.nl/openbrieflampedusa> (19 mei 2011).

Christina von Gunten, SFH/OSAR; Maria Pitz Jacobsen, Ida Jordal (2011), 'Asylum procedure and reception conditions in Italy' (Berne en Oslo 2011).

Council of Europe (2010), 'Report to the Italian Government on the visit to Italy carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) (Strasbourg: 28 april 2010).

European Commission (2001): 'asylum applications 1997-2001' (bezocht op 2 juni 2011).

European Migration Network (EMN) (2010), 'Italia, rapporto annuale sulle statistiche in materia di asilo e immigrazione' (Rome: 2010).

Human Right Watch (2009), 'Italy/Libya: Gaddafi visit celebrates dirty deal' (9 juni 2009) <http://www.hrw.org/en/news/2009/06/09/italylibya-gaddafi-visit-celebrates-dirty-deal> (bezocht op 2 juni 2011).

Human Right Watch (2011), 'World Report 2011: European Union, events of 2010', http://www.hrw.org/en/world-report-2011/european-union#_Italy (bezocht op: 4 mei 2011).

Kok, Laura (2006), 'The Dublin II regulation. An UNHCR discussion paper.' (Brussel: 2006).

Onbekend, 'US Department of State: Country Report on Human Rights Practices 2010' (8 april 2011). Directe link: http://www.ecoi.net/local_link/158293/260736_en.html.

The Norwegian Organization for Asylum Seekers (NOAS) (2011), 'The Italian approach to asylum: System and core problems' (Oslo april 2011).

Thomas Hammarberg (2008), Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, 'Memorandum, following is visit to Italy on 19-20 June 2008' (Strasbourg: 2008).

UNHCR (2010), 'Statistical yearbook 2009, trends in displacement, protection and solutions' (oktober 2010).

UNHCR (2010), 'UNHCR and the European Union' (Brussel 2010).

UNHCR (2011), 'Update no 26, Humanitarian Situation in Libya and the Neighbouring Countries' <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opensslPDFViewer.html?docid=4ddfa0773c&query=italy> (bezocht op 2 juni 2011).

UNHCR (2011): 'Asylum levels and trends in industrialized countries 2010' (Genève: 2011).

VluchtelingenWerk Nederland, 'Asielzoekers niet terug naar Griekenland', <http://www.vluchtelingenwerk.nl/actueel/vluchtelingen-uit-noord-afrika-beschermen-of-niet.php> (bezocht op: 3 mei 2011).

VluchtelingenWerk Nederland, 'Standpunt over de Dublinverordening', <http://www.vluchtelingenwerk.nl/standpunten/standpunt-over-de-dublinverordening.php> (bezocht op: 3 mei 2011).

VluchtelingenWerk Nederland, 'Vluchtelingen uit Noord-Afrika: beschermen of niet?', <http://www.vluchtelingenwerk.nl/actueel/vluchtelingen-uit-noord-afrika-beschermen-of-niet.php> (bezocht op: 3 mei 2011).

Internet:

Onbekend, 'Asielzoekers en illegale immigratie op Lampedusa', http://nl.wikipedia.org/wiki/Asielzoekers_en_illegale_immigratie_op_Lampedusa#cite_note-37 (11 mei 2011)

Onbekend, 'Dublinverordening', <http://nl.wikipedia.org/wiki/Dublinverordening> (3 mei 2011).

Onbekend, 'Verordening Dublin II' http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33153_nl.htm (bezocht: 3 mei 2011).

Onbekend, 'Verordening Dublin II', http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/33153_nl.htm (3 mei 2011).

Kranten

ANP (2005), Opvang op Lampedusa schokt Italië (10 oktober 2005).

Arends, Eric (2008), Italië weert hulporganisatie, Volkskrant (4 november 2008).

Arends, Eric (2009), Italië steeds harder in aanpak illegalen, Volkskrant (9 mei 2009).

Booggaard, Frans, van Geenen, Ronald (2011), Leers: Onze grens blijft gewoon open, het Algemeen Dagblad (13 mei 2011).

den Heijer, Maarten, Wouters, Kees (2009), Bootimmigranten zijn niet vogelvrij, NRC Handelsblad (15 mei 2009).

Dirks, Bart (2005), Een Europees probleem, Volkskrant (22 september 2005).

Hekking, Han Dirk (2011), Zuid-Europa eist geld voor opvang, het Financieele Dagblad (24 februari 2011).

Lanting, Bert (2006), EU financiert opvangcentra in Tanzania, Volkskrant (14 januari 2006).

Ludeker, Iris (2007), 'Afrikaanse exodus over zee slinkt; Fort Europa', Trouw (10 oktober 2007).

Nourhussen, Seada (2009), Afrikanen op zee aan hun lot overgelaten, Trouw (26 augustus 2009).

Onbekend (1996), Twintig bootvluchtelingen vermist in Middellandse zee, Trouw (27 april 1996).

Onbekend (1997), 'Schengen werkt niet'; Plan Europa tegen Iraakse asielzoekers, NRC Handelsblad (2 december 1997).

Onbekend (1997), Afspraken over aanpak illegale immigratie, Leeuwarder Courant (16 december 1997).

Onbekend (1998), Akkoord Italië met Tunesië over immigratiegolf, NRC Handelsblad (7 augustus 1998).

Onbekend (2004), Italië stuurt honderden illegalen terug naar Libië, NRC Handelsblad (4 oktober 2004).

Onbekend (2008), Italië investeert miljarden in Libië, Volkskrant (30 augustus 2008).

Onbekend (2008), Italy: Libya pay-off for 'colonial mistakes', the Guardian (31 augustus 2008).

Onbekend (2009), Libië mishandelt immigranten; Mensenrechtenwaakhond slaat alarm over immigratie beleid Italië, Trouw (19 september 2009).

Onbekend (2010), Amnesty: EU betaalt marteling door Libië, NRC Handelsblad (14 december 2010).

Onbekend (2011), 'Italië dreigt 25.000 illegale Tunesiërs in Europa 'los te laten', het Algemeen Dagblad (13 april 2011).

Onbekend (2011), Italië geeft bootvluchtelingen visum, NOS (7 april 2011).

Onbekend (2011), Vluchtelingendrama's op de Middellandse Zee, Trouw (9 mei 2011).

Van der Putten, Jan (1997), Italië poogt handel in mensen te stoppen, Volkskrant (2 januari 1997).

Van der Putten, Jan (1997), Verlaat Italië is nu toch bijna klaar voor Schengen, de Volkskrant (24 oktober 1997).

Van Klooster, T (1997), Albanië; Italië zet opnieuw Albanezen land uit, ANP (27 maart 1997).

Van Veen, Rita (2003), Vlucht naar Niemandsland; vluchtelingen, Trouw (10 september 2003).

van Zon, Hans (2011), Navo-schip liet boot met vluchtelingen aan lot over, het Algemeen Dagblad (20 mei 2011).

Zeedijk Hedwig (2011), Zwangere Winnie vindt haar man terug tussen illegalen op Lampedusa, het Algemeen Dagblad (14 mei 2011).

Zeeman, Michael (2010), Italië; vluchtelingen naar Libië, Volkskrant (6 oktober 2010).

Zeeman, Michael (2010), Luchtbrug naar Libië gaat in tegen alle afspraken, Volkskrant (7 oktober 2010).

Overig

Council of Europe (2010), 'Report to the Italian Government on the visit to Italy carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 27 to 31 July 2009' (Strasbourg: 28 april 2010). Document naam: CPT/Inf (2010) 14.

Council of Europe (2010), 'Response of the Italian Government to the report of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) on its visit to Italy' (Strasbourg: 28 april 2010). Document naam: CPT/Inf (2010) 15.

IND (2011), 'Snelle afhandeling Griekse Dublinzaken' (18 februari 2011).

Onbekend, 'US Department of State: Country Report on Human Rights Practices 2010' (8 april 2011).

Rijksoverheid, 'Eurodac systeem introductie' (2008), link naar PDF: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/verslagen/2008/08/01/eurodac-systeem-instructie.html> (bezocht op 4 mei 2011).

Verordening (EG) Nr. 343/2003 VAN DE RAAD, Publicatieblad van de Europese Unie L 50 van 25 februari 2003.

Wouters, C.W (2009), 'State responsibility in international law for the protection of individuals against refoulement'. (Antwerpen: Intersentia 2009).

Handige websites

1. European County of Origin Information Network: www.ecoi.net

Elk land heeft eigen pagina waarop rapporten van hulporganisaties makkelijk te vinden zijn.

2. www.vluchtweb.nl

Van VluchtelingenWerk Nederland, op deze site vind je rapporten van hulporganisaties, uitspraken van rechters, brieven van hulporganisaties naar overheden en vele andere handige informatie en documenten. Voor deze website moet je toegang verleend worden.

Bijlagen RTV product

1. Het item
2. Omschreven vormgeving van item
3. Opbouw item
4. Doelgroep en medium
5. Invalshoek
6. Brongebruik
7. Itemlengte
8. Programma-aankondiging
9. Persbericht
10. Actualiteitswaarde
11. Vertalingen
12. Shotlijst
13. Montagelijst
14. Draaiboek en script

1. Het item

‘Yowhannes, een vluchteling in Italië’ is een 24 minuten durende documentaire over het lot van een vluchteling uit Eritrea in Italië. In de opening van de documentaire laat de hoofdpersoon zijn kamer in het AZC van Echt zien. Zijn naam is Yowhannes en is 31 jaar oud. Hij is gevlucht uit Eritrea naar Europa. Hij stak de Middellandse zee over in een klein bootje een gevaarlijke tocht die hij wonderlijk wel overleefd heeft. Hij kwam aan land in Italië en dacht dat zijn lijden voorbij zou zijn. Een einde aan zijn vlucht uit zijn vaderland. Een land vol onrust waar hij negen jaar in het leger gediend heeft. Dat werd hem niet met dank aangenomen, het is een corrupt leger vol misstanden. Soldaten zijn overgeleverd aan de grillen van bevelhebbers die soldaten zomaar de gevangenis in gooiden. Zo ook Yowhannes. Het is of sterven in de gevangenis of sterven tijdens een ontsnapping uit de gevangenis. Maar hij hoefde niet te sterven want hij overleefde de vlucht, “Dankzij God”, aldus Yowhannes. In zijn land kon hij niet blijven nu hij deserteur en voortvluchtige is. Dus vlucht hij door Sudan, door de Sahara naar Libië waar hij aan boord stapte van een klein bootje met andere vluchtelingen. Hij had veel van Europa gehoord en dacht dat er eindelijk een goede wending zou komen in zijn leven. In Italië krijgt hij binnen twee dagen politiek asiel. Maar dat blijkt slechts een papiertje te zijn.

Hij wordt met een paar anderen vluchtelingen op het station achtergelaten. “Die trein gaat naar Rome, die naar Milaan” en zo wezen ze nog een paar steden aan. “Hoe komen we daar?” vroeg Yowhannes nog. “Geen idee” antwoordden ze, en liepen ze weg. Yowhannes achter latende op het treinstation.

Het is anno 2010. Yowhannes heeft een jaar en acht maanden in Nederland gewoond. Ander half jaar lang heeft hij geprobeerd een leven op te bouwen in Italië, maar hij leefde op straat. Met de trein is hij naar Nederland gekomen en heeft hier asiel aangevraagd. In de documentaire heeft Yowhannes net te horen gekregen dat hij terug moet naar Italië, want in Europa geldt het verdrag van Dublin. Het eerste land waar je als asielzoeker aan komt, moet je blijven. Ook al komen bijna alle vluchtelingen in Spanje, Italië en Griekenland aan en hebben die landen geen capaciteiten om ze op te vangen. Hij moet terug.

In de documentaire nemen we een kijkje in zijn leven tijdens zijn laatste dagen in Nederland. Daarna vertrekt Yowhannes met de twee documentairemaaksters naar Italië zodat zij en de kijker met eigen ogen kunnen zien hoe vluchtelingen leven in Italië: op straat. Zonder opvang en zonder hulp. Met deze documentaire willen de makers een hele andere kant van het vakantieland Italië laten zien. En daarbij aandacht geven aan deze schrijnende situatie.

Jesseke, de interviewster van de twee, zien we op reis gaan met Yowhannes. Als 19-jarig welvarend, blond westers meisje met HBO-opleiding is het een groot contrast naast Yowhannes, de 31-jarige deserteur en vluchteling zonder thuis maar met grote trauma's. In Milaan neemt Yowhannes Jesseke mee naar zijn verleden op straat en laat een plek zien waar hij vroeger sliep en waar ook een vriend van hem is overleden door onderkoeling.

De reis gaat verder naar Bari, waar Yowhannes zijn oma ontmoet. Zij is voor haar gezondheid in Italië en het weerzien is emotioneel. Ze praten in hun moedertaal samen een tijd lang en zijn oma geeft Yowhannes hoop voor de toekomst als ze voor hem bidt.

Jesseke gaat, na een afsluitend gesprek aan de kust van de zee waar Yowhannes vier jaar ervoor Europa binnenkwam, naar huis. Yowhannes heeft hoop. Maar feit is: hij is moederziel alleen in een land dat niets om asielzoekers geeft.

2. Omschreven vormgeving van item

De documentaire is vrij rustig opgebouwd. Met voornamelijk een uitzondering bij het portretteren van het straatleven. Daar wordt onrustig en snel beelden met elkaar afgewisseld om de kijker een soort van verwarring en onheimelijk gevoel te geven. Want het straat leven is niet heimelijk en met deze vorm van montage willen we dat duidelijk maken. Jesseke reist met de hoofdpersoon mee en heeft daardoor een bescheiden rol. Zij zal het identificatiepunt zijn voor de kijker en zij stelt de vragen.

Verder is er veel uit de hand gefilmd om een onrustige sfeer neer te zetten en daarmee Yowhannes gemoedstoestand weer te geven. Aan het einde van de documentaire bij het interview aan de zee is duidelijk wel voor een statief gekozen. Dan gaan we er letterlijk voor zitten voor het laatste gesprek met hem. Hij spreekt dan ook van hoop voor van de toekomst, mogelijk stabiliteit. Daar vonden we een statief meer passen.

3. Opbouw item

Begintijd	Wat
00:00	Introductie hoofdpersoon
01:47	Neerzetten van probleemstelling
06:20	Portret van zijn leven in Nederland
10:45	Zijn vertrek
12:09	Aankomst in Italië: vrolijk Milaan
12:40	Harde realiteit: straatleven Milaan
17:18	Ontmoeting oma
21:09	Afsluitend gesprek op het strand

4. Doelgroep en medium

Doelgroep: volwassenen, hoogopgeleide, Nederlanders

Medium: televisie

5. Invalshoek

Vanuit de beleving van de vluchteling.

6. Brongebruik

Beelden van EenVandaag en Netwerk.

7. Itemlengte

24 minuten.

8. Programma-aankondiging

Berlusconi wil maatregelen nemen want zijn land stroomt over met immigranten die volgens hem beter over Europa verdeeld moeten worden. Yowhannes is een van die immigranten. Hij wil helemaal niet in Italië zijn, maar toch is hij een van de immigranten waarover Berlusconi klaagt. In de documentaire 'Yowhannes, een vluchteling in Italië' vertelt hij zijn kant van het verhaal. Het straatleven in Italië het lot vluchtelingen en zijn tijd in Nederland waar hij bijna twee jaar gewoond heeft in de hoop op asiel en een beter leven. Een kritische blik op het asielbeleid van Europa. Documentaire van Jesseke Kruiger en Helena Hunink vanavond om 20.00 op Nederland 1.

9. Persbericht

Berlusconi klaagt over de immigranten in zijn land. Zeker nu met de onlusten in Noord Afrika stroomt Italië over met vluchtelingen. Jesseke Kruiger en Helena Hunink maakten een documentaire over Yowhannes, een van die vluchtelingen. Het is een kritische blik op het asielbeleid van Europa.

Jesseke Kruiger en Helena Hunink zijn twee studenten journalistiek aan de Christelijke Hogeschool Ede. Samen maakten ze eerder met andere klasgenoten een documentaire in Kenia over Keniaanse jongeren voor Red een Kind.

Yowhannes komt uit Eritrea en is 31 jaar oud. In 2007 vluchtte hij uit zijn geboorteland naar Europa. Daar kwam hij aan op het eiland Lampedusa. In Italië is asiel slechts een papiertje en na anderhalf jaar op straat te zwerven wil hij het land uit, op zoek naar een beter bestaan. Hij denkt dat in Nederland te vinden maar na bijna twee jaar wordt hij het land uitgezet, terug naar Italië.

In deze documentaire 'Yowhannes, een vluchteling in Italië' wordt het asielbeleid in Europa vanuit de vluchteling bekeken. Een spannend verhaal over Yowhannes vlucht, aankomst in Europa en zijn kijk op de toekomst. De documentaire duurt 24 minuten.

10. Actualiteitswaarde

Asielzoekers zijn al tijden lang constant in het nieuws. Bijvoorbeeld in verband met Wilders, verkiezingen, gesneuvelde boten vol vluchtelingen op zee, problematiek rondom asielzoekerscentra of zoals nu vanuit Italië het beklag van Berlusconi. Het AD van 13 april jl. kopt: "Italië dreigt 25,000 illegale Tunesiërs in Europa 'los te laten'". Berlusconi vindt dat immigranten beter over Europa verdeeld moeten worden. Dit zijn maar enkele voorbeelden.

Of onze documentaire, waar bootvluchteling en asielzoeker Yowhannes centraal staat, actualiteitswaarde heeft, is dus geen vraag.

We praten veel over asielzoekers, we hebben ons oordeel klaar over de 'gelukzoekers', maar praten doen we niet met ze. En daarom hebben wij gekozen om het verhaal van Yowhannes uit te lichten. Dit is wat er achter zo'n 'gelukszoeker' zit. Een verschrikkelijk verhaal, grote trauma's en een groot verlangen naar een thuis. En naar mensen om hem heen, een stabiele plek waar hij een normaal leven zou kunnen opbouwen. Europa maakt hem dat onmogelijk.

Door deze documentaire hopen we een kritische blik op het asielbeleid van Europa te werpen. De kijker wordt meegenomen in het levensverhaal van Yowhannes en de procedure die Europa hanteert, waardoor Yowhannes heen en weer geslingerd wordt en zo nergens een plek heeft wat hij thuis kan noemen. Een menselijk verhaal achter vele discussies en nieuwsberichten.

11. Vertalingen

Nederlandse ondertiteling

Ik heet Yowhannes Gudeta Alena. Ik ben geboren 11 september 1979 in de hoofdstad van Eritrea, Asmara. Toen ik jong was, wilde ik priester worden. Mijn familie steunde me daarin. Maar nu niet meer.

Ik woon in het asielzoeker centrum in Echt, in Limburg. Ik heb in vele AZC's in Nederland gewoond. In Wageningen, Leusden en Gulpen. Vanwege mijn procedure. Ik heb bijna een jaar en acht maanden in Nederland gewoond.

Dit is mijn thuis. Nummer 125. Dit bed is van mijn huisgenoot en dit is mijn bed. Hier liggen wat spullen. Onze kleren en onze schoenen. Nog meer kleine spullen, schoonmaakspullen. De kraan om je handen en je gezicht te wassen in de ochtend. Dus dit is onze thuis.

Als ze je doodschieten in die gevangenis, heb je geluk. Dan heb je een snelle dood. Geen pijn meer. Veel van mijn vrienden stierven in de deuropening van de gevangenis. We hebben de hele nacht gerend. De hele nacht werd er veel geschoten, overleden er veel mensen en werd er veel geschreeuwd. Op zee is het erg moeilijk. Een sterke stroming maakt het erg lastig. Iedereen schreeuwde en huilde. 'We gaan dood, we gaan dood.'

Na twee dagen brachten ze ons vanuit Trapani naar het treinstation. En bij het treinstation zeiden ze: 'We zijn klaar'. En wij zeiden: 'Hoezo zijn we klaar?' 'Waar moeten we heen?' 'Dat weten wij ook niet. Dit is het treinstation.' 'Milaan, Rome.' Ze noemde een aantal steden. Hoe komen we daar? 'Dat weten wij niet.' En ze

lieten ons achter op straat. Op het station in Trapani. Toen begon iedereen maar ergens heen te vluchten. Maar ik ben een jaar en zeven maanden in Italië gebleven. Ik probeerde in Italië te leven en een baan te krijgen.

Ze wil graag weten hoe het nu met me gaat. Welke weg ik genomen heb. Welke weg ik gekozen heb.

Ik kwam in deze kerk met veel problemen. Een innerlijke strijd in mijn hart en hoofd. Door wat ik allemaal mee heb gemaakt. De mensen uit deze kerk steunen mij al heel lang. Daarom hou ik van deze stad, vanwege de kerk.

We zijn in het huis van de familie Hunink. We gaan iedereen nu ontmoeten. Zijn dit vrienden van jou? Meer dan dat, ze zijn als familie voor me. Als je familie in Nederland. Laten we ze ontmoeten. Dit is Rita Hunink. Ze is als mijn zus en mijn moeder. Ze is al lang bij me en steunt me. Ze is de moeder van het gezin. En dit is Gert Hunink. De vader van het gezin.

Ik heb al zo vaak afscheid moeten nemen in mijn leven. Maar vandaag moet ik afscheid nemen van mensen die me geleerd hebben hoe ik moet overleven. Hoe ik kan leven. Hoe ik mezelf kan leren kennen. Het valt zwaar om van hen afscheid te nemen. We zijn klaar met eten. We willen een stukje uit de Bijbel lezen. Psalm 139. Klom ik op naar de hemel - u tref ik daar aan, lag ik neer in het dodenrijk - u bent daar. Al verhief ik mij op de vleugels van de dageraad, al ging ik wonen voorbij de verste zee, zelfs daar zou uw hand mij leiden.

Ik woon nu een jaar en acht maanden in Nederland. Ik begon te wennen aan dit land. Ik bouwde een leven op hier. Ik begon mijn weg te vinden. Ik ben vertrouwd geraakt met het leven in Nederland. Ik wil de regels niet breken. Daarom wil ik legaal zijn en niet illegaal. Daarom heb ik de regels geaccepteerd. Ik voel me niet goed. Het leven dat me in Italië wacht is te zwaar. Het is moeilijk. Maar ik moet het accepteren. Ik heb een geweldige oma. Die ga ik in Italië weer zien. Dat geeft me moed. Maar om te accepteren dat ik terug moet is erg moeilijk.

De behandeling van immigranten is slecht. Heel slecht. Ik heb er geen woorden voor. Stop met filmen, Helena. Ze vertelde me dat hij overleden was. 'Waar?' vroeg ik. 'Hier.' Hij sliep hier. In de ochtend gingen vrienden uit de bar op zoek naar hem. Hij heeft veel kou te verduren gehad en is onderkoeld geraakt. Hij bedekte zichzelf met de roes van alcohol. Hij was hele dagen dronken. Van daar tot zover het oog reikt waren er allemaal Eritreërs in de zomer. De een slaapt hier en de ander daar. In groepjes van vier of vijf slapen ze hier en daar.

Deze plek is goed. Deze rand kan je beschermen tegen de kou. Het is hier een beetje warm. Als je aan deze kant slaapt heb je geluk. Dan lig je zo te slapen. Dan is het niet zo koud. Maar je weet niet dat je hier slaapt. Je hebt dan al veel wijn op, je weet het niet meer. Met vier of vijf mensen sliepen we hier dan.

Op deze plek slapen ook mensen. Wanneer je hier een plekje hebt, heb je veel geluk. Want deze plek is beter dan die andere, beter dan welke dan ook. Voor daklozen is deze plek heel aangenaam. Want hier is het niet koud. Het is beter. Maar het is hard hier. Dan leg je wat neer, een deken of iets. Sommigen nemen een deken mee of iets anders. Je kan wat uit de stad meenemen en hier neerleggen.

Ik ben nu een paar dagen in Italië. Ik begin Nederland te missen.

Hoe is het met u? *Goed. Gaat het goed met je?* Ja. *Ik dank God dat we elkaar weer zien.* Maak kennis met deze dames. *Wat een situatie.* Niet huilen, oma. Niet huilen. *Hoe lang ben je al in Italië?* Ik ben hier ongeveer drie dagen. *Kwam je met de trein?* Nee, met het vliegtuig. *Hoe gaat het met uw gezondheid?* *Goed, behalve jouw gemis.* *Ik maak me zorgen om je. Dat is het enige. Verder gaat het goed. Ik maak me veel zorgen om jou.* *Ik vroeg me steeds af waar is hij nu? wat is er gebeurd met hem? Ik hoopte dat je een vaste plek had gevonden om een leven op te bouwen.* Ga lekker liggen. Ik vertelde hoe het leven in het asielzoekerscentrum was. We deelden met twee personen een kamer. We deelden wel meer. Dan hield je soms wat over. Dat legde ik haar uit. *Vindt ze dat genoeg?* Ze vraagt of u 55 euro per week genoeg vindt voor mij. *Dat doet er niet toe. Ik wil de weg van de waarheid.* Ze zegt: 'Het maakt mij niet uit of hij 55 euro krijgt of niet.' Ze wil dat ik op de goede weg ga. Andere dingen doen er niet toe. Of ze je geld geven of niet. Ze zegt: 'Ik vind het belangrijk dat je de goede weg bewandelt.' *Heb je hoop?* Ja, ik heb hoop. Ik heb grote hoop. Ik denk dat het goed komt. Ik zie mijn toekomst positief in. *Moge God jouw wens vervullen. Moge de Here Jezus zelf je helpen. Maak zijn weg zuiver. Maak zijn hart schoon. Geef hem een rechte weg en een goede vrouw. Mijn God ik bid u. Ik bid u, ik bid u.*

Gisteren toen ik mijn oma ontmoette, vroeg ze God luid mij de juiste weg te wijzen. Ik heb maar een klein beetje geslapen omdat ik de hele nacht met mijn oma gepraat heb. Ze heeft me veel zekerheid gegeven en heeft steeds voor mij gebeden. Het is nu begonnen. Het starten van een nieuw leven in Europa.

Ik heb mijn procedure van Nederland overgedragen aan Italië. Maar niemand heeft me een treinkaartje gegeven of een plek om te slapen. Ik weet niet. Ik heb nog twee dagen de tijd. Ze hebben me zeven dagen gegeven om in Trapani te komen. 'Vernieuw je documenten en dan zul je wel zien.' dat zeiden ze. Ik wil mijn hoop niet verliezen. Dit is niet het einde van mijn leven. Ik ga nu niet dood. Dat ik jullie nu nog even vertel wat mijn geschiedenis is. Nee. Ik heb hoop. Tot het einde, voor de toekomst. Hoe ben ik in Europa gekomen? Hoe ben ik in Europa gekomen? Hoe ben ik door de woestijn van de Sahara heen gekomen? Hoe ben ik over de Middellandse zee gekomen? Hoe heb ik negen jaar in het leger overleefd? Veel van mijn vrienden zijn overleden. Maar ik niet. Ik ben ontsnapt aan de kogels. Ik overleefde de slagvelden. Ik kwam door de Sahara heen. Ik kwam zelfs over de zee. Dat komt door mijn God. En nu ben ik hier terechtgekomen. Als ik Italië verlaat en ergens anders heen ga, kan ik verwachten dat ik weer terug moet. Ik wil de wereld afreizen en overal om asiel vragen. Dit spelletje speel ik niet mee. Ik moet het hier proberen. Ik moet vechten om een baan te krijgen. Ik moet proberen om er vrede mee te krijgen. Ik moet nu proberen om te overleven, op eigen kracht.

12. Shotlijst

Helaas is de shotlijst verloren gegaan, ik kan het bestand niet terug vinden op mijn computer. Wel heb ik de spotlijsten, mocht je die willen inzien.

13. Montagelijst

Tijd	Wat
00:00	Introductie
00:30	Titels
00:35	Introductie AZC Echt
00:54	Rondleiding AZC
01:47	Introductie probleemstelling
02:05	Vluchtverhaal
04:43	Advocaat: uitleg verdrag van Dublin
06:05	Introductie oma (vertellend)
06:20	Laatste dagen in Nederland
06:30	St. Joris kerk
07:10	Afscheidmaaltijd fam. Hunink
08:20	Quote Rita Hunink
10:45	Opgehaald door politie op AZC
12:09	Introductie Milaan
12:40	Straatleven Milaan
16:37	Overgang trein van Milaan naar Bari
16:46	Introductie Bari
17:18	Ontmoeting oma

Tijd	Wat
21:09	Interview aan zee bij Bari
23:19	Afscheid
23:50	Aftiteling

14. Draaiboek en script

Helaas is ook het draaiboek dat we hadden verloren gegaan. Wel heb ik het script waarmee we gewerkt hebben, deze heb ik bijgevoegd als bijlage.